

Japani-kuvan kehitys länsimaissa uuden ajan alusta lähtien 1900-luvulle

Sanna Nissinen

Julkaisu: Harukaze – Kirjoituksia Japanin kulttuurista.

Numero: 4.

Julkaisupäivämäärä: 13.5.2008.

Julkaisija: Japani-opinnot, Oulun yliopisto, Oulu.

ISSN: 1458-2899.

URL: http://www oulu.fi/historia/Harukaze/Nissinen_2008.html

Asiasanat: ihmiskuva, Japani, maailmankuva, mielikuvat.

Meren ympäröimä saarivaltio eksoottisessa Kaukoidässä. Nykyajan kansalaiset ovat kohteliaita ja ylemmilleen lojaaleja työmuurahaisia. Historiasta muistamme geishat ja samurait. Japaniin ja japanilaisiin liitetään läntisessä maailmassa monia asioita. Näillä mielikuvilla on pitkät historialliset juuret, mutta ovatko ne muuttuneet vuosisatojen aikana?

TUNTEMATON, RIKAS MAA

Jo ennen kuin ensimmäiset länsimaalaiset saapuivat Japanin maaperälle noin vuonna 1542, oli hatara mielikuva maasta jo kehittymässä. Sen luoja-
na voidaan pitää venetsialaista kauppiasta ja tutkimusmatkailijaa **Marco Polo**a, joka kertomansa mukaan oli elänyt Kubilai-kaanin hallitsemassa Kiinassa vuosina 1271–1295. Oleskelunsa aikana hän oli saanut tietoja myös Japanista.

Ollessaan genovalaisten vankina Polo kertoi ystävälleen **Rustichello**lle japanilaisten olevan hyvätapaisia kauniita, ja erittäin rikkaita. Suuren yleisön tietoisuuteen kuvaus levisi 1200-luvun lopulta alkaen *Marco Polon matkakertomusten* myötä. Polon mukaan Japani oli täynnä rikkauksia, ja todellisuudessaakin maassa oli ainakin vielä 1500-luvulla vilkasta kaivos-toimintaa.

Japaniin haaksirikkoutuneiden ensimmäisten länsimaalaisten jälkeen maahan virtasi espanjalaisia sekä portugalilaisia kauppiaita ja lähetystyön-

tekijöitä. Varhaisimmat silminnäkökuvaukset maasta länsimaalaisille välitti jesuiitta **Francisco Xavier**, joka toimi Japanissa lähetystyöntekijänä vuosina 1549–1551. Hän ylisti japanilaisten sivistystasoa sekä heidän vastaanottavaisuuttaan uudelle uskonnolle.

1500-luvulla länsimaissa ilmestyneet Japani-kuvaukset olivatkin kehuja täynnä. Maata kuvattaessa pyrittiin kiinnittämään huomiota sen luonnon-oloihin, historiaan sekä asukkaiden hyvinä pidettyihin luonteenpiirteisiin, kuten itsehillintään ja hienostuneisuuteen. Toisaalta heitä moitittiin uskotomuudesta ja valehtelusta, mutta näiden katsottiin johtuvan japanilaisten perinteisestä uskonnosta.

Alusta alkaen myös japanilaiseen naiseen kiinnitettiin huomiota. Heihin liitettiin monia japanilaisissa yleisesti hyväksytyjä luonteenpiirteitä ja heidän ulkonäköään kehuittiin taidokkaasta kampauksesta alkaen. Naimisissa olevien japanittarien valkoiseksi puuteroituja kasvoja kuitenkin ihmeteltiin. Siinä missä japanilaisia naisia kehuittiin, liitettiin japanilaisiin miehiin monia negatiivisia piirteitä. Kaikkien japanilaiseen kulttuuriin liitettyjen kielteisten piirteiden ajateltiin johtuvan maan mieskeskeisestä traditiosta. Niinpä miehiin saatettiin liittää ne kaikki asiat, joita läntinen maailma piti Japanissa uhkaavina.

Yleiskuva löytyneestä maasta oli kuitenkin pääosin positiivinen. Tähän osaltaan vaikutti Marco Polon antama kuva Japanista, mutta myös länsimaalaisten odotukset kaupan ja kristinuskon levittämisen saralla. Maassa työskennelleet kauppiat ja lähetystyöntekijät tarvitsivat jatkuvasti rahoitusta ja tukijoita toimilleen. Luonnollisesti molempia oli saatavilla vanhassa maailmassa, kunhan vain osasi perustella pyyntönsä kunnolla.

SULJETTU MAA

Vaikka 1500-luvun puolivälissä japanilaiset olivatkin olleet suvaitsevaisia uusia tulokkaita kohtaan, maa alkoi vuosisadan loppua kohden vähitellen sulkeutua pelätessään länsimaalaisten vaikuttavan liikaa heidän sisä- ja

ulkopoliittisiin asioihinsa. Vuonna 1639 Japani sulkeutui lähes kokonaan muulta maailmalta, jonka jälkeen länsimaalaisista ainoastaan hollantilaisien kauppiaiden sallittiin käydä kauppaa japanilaisten kanssa. Ainoa kauppapaikka oli Nagasakin edustalla sijaitseva Deshiman saari. Seuraavan kahdensadan vuoden aikana läntinen maailma sai vain vähän uutta tietoa Japanista.

Kuvaajina toimivat kauppaa-aseman lääkärit joka puolelta maailmaa, ja heidän teoksensa koskivat lähinnä Japanin luontoa, lääketiedettä, historiaa ja valtiollista elämää. Tärkeimpiä eristyneen Japanin kuvaajia oli 1600-luvun lopulla kauppaa-aseman lääkärinä toiminut saksalainen **Engelbert Kaempfer**, jonka teoksen yksityiskohtaisuutta ihmettelivät myös ne japanilaiset, jotka 1800-luvulla saivat sen käsiinsä.

Myös 1800-luvun alun tärkein Japani-kuvaaja, **Franz von Siebold**, oli saksalainen. Hän joutui hankaluuksiin Japanissa laittomasti keräämiensä tietojen takia ja lopulta Siebold karkotettiin maasta. Eurooppaan salakuljettamansa materiaalin pohjalta hän kuitenkin kirjoitti kolme Japania koskevaa teosta. Silti vielä 1840-luvulla alussa tietämys Japanista oli hatara ja uusinta tietoa sai lähinnä hollanniksi kirjoitettuna. Niinpä mielikuva eksotisesta maasta ja sen tarunomaisista ihmisistä säilyi pitkään tavallisen kansan mielissä.

EKSOOTTINEN MAAILMA AVAUTUU JÄLLEEN

Mielikuva Japanista näyttää olleen niin houkutteleva, että erityisesti Venäjä ja Englanti yrittivät luoda yhteyksiä sulkeutuneeseen valtioon. Kuitenkin vasta amerikkalaisen laivasto-osaston saapuminen Tokionlahdelle vuonna 1853 painosti Japania lopullisesti avautumaan läntiselle maailmalle samalla vuosikymmenellä.

Tämän jälkeen Japanista saatiin pitkästä aikaa lähes esteettömästi tietoa. Tämä näkyi maata käsittelevien teosten määrän huomattavana lisääntymi-

senä. 1800-luvulla Japani-kuvaa levittivät, erilaisten tieteellisten julkaisujen lisäksi, myös matkakirjat. Näiden kuvausten todellisuuspohjaan kuitenkin vaikutti huomattavasti matkan pituus. Lyhyen vierailun pohjalta syntyi usein pinnallinen, omiin suppeisiin ja toisten havaintoihin nojaava teos. Usein ne olivat sävyltään kepeitä ja huolettomia ja niitä hallitsi ajatus länsimaalaisten ylivertaisuudesta japanilaisiin nähden.

Esimerkiksi **Katherine S. Baxter** sanoo 1890-luvulla ilmestyneessä matkakertomuksessaan palkkaamansa japanittaren olleen epävarma, hiljainen, mitään aikaansaamaton ja erittäin tyhmä. Toisaalta Baxter nosti esille ajatuksen luonnonkansan auvosta, niin kuin moni satunnainen Japani-matkailija oli tehnyt 1860-luvulla. Vuosina 1881–1883 ilmestyi myös suomalaissyntyisen tutkimusmatkailijan **A. G. Nordenskiöldin** kaksiosainen teos. Ensimmäisessä tämän teoksen osassa *Vegan matka Asian ja Euroopan ympäri ynnä historiallinen katsahdus edellisiin pitkin vanhan mailman pohjoisrannikkoa tehtyihin löytöretkiin* viitataan myös Japaniin. Kyseessä oli laajin siihen mennessä suomeksi ilmestynyt kuvaus maasta.

Kaunokirjallisuuskin sai 1800-luvun puolivälistä alkaen paljon virikkeitä Japanista, ja vuosisadan vaihteessa julkaistiin yli sata Japania käsittelevää teosta. Arkea pakeneville nojatuolimatkoille Japani sopi kohteeksi erittäin hyvin. Se oli etäinen, vasta uudelleen avautunut ja vapaa niistä uhkakuvista, mitkä oli liitetty esimerkiksi Lähi-idän islamilaisiin maihin. Lisäksi mielikuvat maasta olivat vielä niin hataria, että omalle mielikuvitukselle jäi tilaa.

Yleisimpiä teemoja näissä teoksissa olivat traagiset rakkaustarinat länsimaalaisen miehen ja japanilaisen naisen välillä. Ripaus eksotiikkaa saatiin nykyisin vanhoina pidettyjä teemoja, kuten japanilaisen luonnon ylistämistä, kierrättämällä. Teosten oli tarkoitus herättää tunteita lukijassa, mutta ne olivat usein kiireesti eivätkä kovin hyvin kirjoitettuja.

Japanilainen nainen kiinnosti yhä länsimaalaisia lukijoita. Naisen yhteiskunnallisesta ja sosiaalisesta asemasta keskusteltiin vilkkaasti, ja niinpä

myös japanilaisen naisen asemaa haluttiin kuvata aikakauden kirjallisuudessa. Japanitar koettiin erittäin tasa-arvoiseksi miehensä rinnalla. Japanilaista naista pidettiin myös seksuaalisesti vapautuneena, ja koko japanilaista kulttuuria pidettiin muutenkin seksuaalisesti vapaamielisenä.

Osittain ajatus seksuaalisesti vapaamielisestä maasta syntyi niin sanotun perhospelin takia. Perhospelillä tarkoitettiin käytäntöä, joka salli länsimaalaisen miehen ottavan itselleen japanilaisen vaimon maassa oleskelunsa ajaksi ja lähtiessään hylkäävän hänet. Tapaa kuvataan muun muassa **Giacomo Puccinin** oopperassa *Madama Butterfly* vuodelta 1904.

Tähän positiiviseen kuvaan japanilaisista naisista vaikutti se, että tuolloin suurin osa Japanissa oleskelleista länsimaalaisista oli miehiä sekä varhaisemmat mielikuvat japanittarista. Niinpä tuohon aikaan maasta kertovat teokset olivat täynnä myönteiseen sävyyn kuvattuja naisia, olivatpa he sitten kalastajan tyttäriä tai hienoja ylhäisörouvia. Lisäksi japanilainen nainen haluttiin esittää viehkeänä, lapsenomaisena ja uskollisena vaimona. Siksi lapsenomaisuutta hehkuvat musméet, joka oli länsimaalaisten japanittarille keksimä eroottis-romanttinen nimitys, ja lapsivaimot olivat suosittuja henkilöitä länsimaissa julkaistuissa teoksissa. Toisaalta miesten seksifantasiat ja ajatus ylivallasta naiseen nähden sävyttivät aikakauden kirjallisuutta. Japanittaria kuvattiin usein myös kirjojen kuvituksessa.

Kuuluisin Japania käsittelevä romaani on ranskalaisen upseerin **Pierre Lotin** teos *Madame Chrysanthème* (1887). Kaikki aikalaiset eivät hyväksyneet Lotin pilkallista asennetta japanilaisiin naisiin. Englantilainen toimittaja **Edwin Arnold** kirjoittikin, että jos tarinan päähenkilö voisi kirjoittaa Lotista, siitä kuvastuisi miehen surkeus sydämellisen tytön rinnalla, Lotin kungfutselaisperäinen moraalinen ja omista lähtökohdista kumpuavat hyveet.

Toisaalta monet länsimaalaiset kirjailijat halusivat esitellä lukijoilleen todellista Japania. Monet Japanissa vierailleet kirjoittivat ylös kuulemiaan japanilaisia kansantarinoita julkaistakseen ne myöhemmin länsimaissa.

Näiden kertomusten myötä lukijat tutustuivat samurai-hyveisiin sekä kostonhaluisiin henkiin. Vaikka tarinoiden raakuus saattoi joskus järkyttää lukijaa, ne kuitenkin antoivat arvokasta tietoa Japanin perinteistä ja maantieteestä.

Useimmat kerätyistä tarinoista sijoittuvat feodaaliajan Japaniin, ja moni kirjailija surkuttelikin teoksissaan tämän menneen ajan Japanin katoamista länsimaalaisten aatteiden vyöryessä maahan. Yksi tunnetuimmista ihailijoista on eittämättä **Lafcadio Hearn**. Aikoinaan hän oli yksi arvostetuimmista japanologi lännessä, mutta nykymaailma muistaa Hearnin ehkä parhaiten hänen japanilaisia kummitustarinoita sisältävästä teoksestaan *Kwaidan*, jonka ensimmäinen painos ilmestyi vuonna 1904.

Lafcadio Hearn, alkuperäiseltä nimeltään **Patrick Lafcadio**, syntyi kesällä 1850 kreikkalais-irlantilaiseen perheeseen. Nuoren pojan matka Joonianmerellä sijaitsevalta Leuka-saarelta kulki monien mutkien kautta Yhdysvaltoihin freelancer-toimittajaksi ja -kirjailijaksi. New Yorkissa oleskellessaan hän sai tehtäväkseen Harper's Magazinelta kirjoittaa artikkeleita Japanista – Japanista käsin.

Yokohamaan Hearn saapui 4. huhtikuuta 1890 ja jäi Japaniin kuolemaansa asti vuonna 1904. Kiinnostus japanilaiseen perinteeseen, maan menneisyyteen ja hänen tahtonsa elää tavallisen kansan keskuudessa sai myös paikalliset kiintymään häneen. Lafcadio Hearnin tiedetään olleen kiinnostunut myös muiden maiden mytologioista, kerrotaanpa hänen myös tutustuneen suomalaiseseen Kalevalaan.

Länsimaalaisten mielikuvat Japanista olivat 1800-luvun puolivälistä alkaen monesti ristiriidassa keskenään. Perinteinen positiivinen kuva maasta piti yhä pintansa. Aluksi keuhuttiin Japanin avautumisen rauhallisuutta ja korostettiin tapahtuman olevan osa sivistyksen ja kristillisyyden voittokulkua. Myöhemmin ihmeteltiin sen nopeaa teollistumista ja kehittymistä.

Vuosisadan vaihteessa länsimaalaiset pitivät japanilaisia kaikkein älykäimpinä Itä-Aasian kansoista. Maan ihailua lisäsi myös se, ettei Japani koskaan joutunut suoranaisesti minkään länsimaisen valtion hallintaan. Japania saatettiin jopa pitää todellisena paratiisina maan päällä. Mielikuvasta heijastui Euroopassa tuolloin valloillaan ollut romanttis-utopistinen ajattelutapa. Siihen oleellisesti vaikutti parhailaan eletty romantiikan ajanjakso ja sata vuotta aikaisemmin vaikuttanut valistus. Romantiikasta omaksuttiin tapa ihailia eri kulttuurien ominaispiirteitä, valistuksen aikakauden perintönä taas ihailtiin luonnonkansoja, jotka miellettiin muita kansoja korkeamoraalisemmiksi. Vielä 1800-luvun puolessavälissä japanilaiset nimenomaan miellettiin luonnonkansaksi. Monet länsimaalaiset kirjailivat surivatkin vanhan feodaalisen Japanin katoamista vastustaen näin yleistä länsimaalaista tapaa ajatella länsimaalaisen sivistyksen olevan pelastus koko maailmalle. Toisaalta japanilaisten innokkuus omaksua länsimaalaisia aatteita ja tapoja vuosisadan loppupuolella ruokki eurooppalaisten ylemmydentunnetta, mikä osaltaan johti siihen ettei maata otettu kovin vakavasti. Siltikin japanilaisten uskottiin näyttelevän tärkeää osaa tulevaisuuden Aasiassa, jopa koko maailmassa.

Japanilaisten kiinnostukseen länsimaisia tapoja ja heidän tekniikkaansa kohtaan oli käytännön syynsä. Ajatus koko maan länsimaalaistamisesta oli alun perin syntynyt vuoden 1868 Meiji-restauraation myötä. Uuden valtaapitävän oligarkian tarkoituksena oli uudistusohjelman myötä nostaa Japani tasavertaiseksi kilpailijaksi läntisten suurvaltojen kanssa, mutta myös saavuttaa niiden hyväksyntä, jotta Japania vaivaavista länsimaalaisten erioikeuksista ja kohtuuttomista kauppasopimuksista päästäisiin eroon.

VARJOJA PARATIISISSA

Vaikka perinteinen kuva Japanista säilyi 1800-luvulla pitkään positiivisena, siihen syntyi vähitellen myös negatiivisia piirteitä. Japanilaisten innokkuus omaksua länsimaalaisia tapoja ja uudistushalukkuus hyväksyttiin, mutta toisaalta pelättiin, että maa kehittyessään kyseenalaistaisi länsimaalaisten ylivoimaisuuden. Todellisuudessakin Japanista tuli vähitellen todellinen voimatekijä koko läntiselle maailmalle Aasiassa.

Ensimmäistä kertaa ajatus Japanin mahdollisesti muodostamasta uhasta nousi julkisuuteen vuonna 1895, kun Saksan keisari **Wilhelm II** lähetti Venäjän keisarille **Nikolai II:**lle taulun *Keltainen vaara*. Teoksessa Japania symboloiva **Buddha** nousi uhaksi Euroopan taivaanrannalle. Samaan aikaan alkanut sota Kiinan ja Japanin välillä lisäsi länsimaalaisten epävarmuutta Japanin suhteen. Sodan loppuminen vuonna 1895 Japanin voittoon osoitti läntiselle maailmalle, ettei pelko maan noususta ollut suinkaan turha.

Kiinan ja Japanin välisen sodan syynä oli molempien kiinnostus löyhästi Kiinalle kuuluneesta Koreasta. Sodan loputtua Japani-kuva Euroopassa alkoi asteittain muuttua yhä kielteisemmäksi ja poliittisemmäksi. Taustalla mielikuvan muuttumiselle oli myös perinteinen käsitys eurooppalaisen ja aasialaisen kulttuurin eroista. Tämän käsityksen mukaan eurooppalainen kulttuuri edusti kaikkea hyvää aasialaiseen verrattuna. Kuitenkin tämä kielteinen kuva Japanista pysyi pitkään vain valtaa pitävien piirissä. 1890-luvulla monet pitivät vielä Japania kiehtovana eksoottisena maana, josta ei aiheutunut harmia läntiselle maailmalle. Tuolloin tyydyttiin lähinnä vaihtamaan erilaisia mielipiteitä Japanista.

Lähetystyön uudelleen aloittaminen alueella vaikutti Japani-kuvan asteittaiseen muuttumiseen. Vuonna 1873 kristinuskon harjoittaminen sallittiin jälleen Japanissa, minkä jälkeen maahan alkoi virrata käännyttäjiä. 1900-luvun alkuun mennessä Japanissa oli jo lähes tuhat lähetystyöntekijää.

Lähetysinnokkuuden taustalla oli osaksi ajatus siitä, ettei länsimaista sivistystä voinut omaksua ilman kristinuskon omaksumista. Lisäksi Japania kuvattiin erittäin epätasa-arvoiseksi maaksi kungfutselaisuuden naista alentavan ajattelun takia. Naisen aseman taas perinteisesti ajateltiin kuvaavan sivistyksen omaksumisen tasoa. Todennäköisesti huomion kiinnittäminen juuri naisten asemaan taas johtui lähetysjärjestöjen nopeasta naisistumisesta 1800-luvun lopulla. Toisaalta monet Japani-matkaajat olivat 1800-luvun puolivälissä tajunneet Japanin epätasa-arvoisuuden matkustaessaan

maan sisäosissa ja joutuessaan siellä kasvokkain tavallisen kansan köyhyyden kanssa.

Myös länsimaalaisten kuvitteleva japanilaisten seksuaalinen vapaamielisyys herätti paheksuntaa. Monet maahan saapuneet länsimaalaiset, etenässä amerikkalaiset, suhtautuivat siihen kielteisesti jo 1800-luvun puolivälissä. Länsimaalaisia miellyttääkseen Japanin viranomaiset pyrkivätkin monin eri tavoin muuttamaan kansalaisten suhtautumista seksuaalisuuteen kieltämällä muun muassa niin sanotut kevät kuvat eli *shungat*. Ne ovat japanilaisia puupiiroksia, joissa seksiä kuvataan suorasukaisesti ja värikkäästi.

Kevät kuvat olivat osa japanilaista kaupallista seksiä, ja niiden tyyli oli 1800-luvulla muuttunut Edo-kauden varhaisesta romanttisesta ja pehmeästä karkeaan, kyyniseen, jopa sadistiseen tyyliin. Japanin avautumisen jälkeen näitä kuvia alkoi virrata eurooppalaiselle eliitille ja niistä tuli erittäin suosittu salainen keräilykohde. Samalla eliitti loi itselleen näennäisen asiantuntemuksen japanilaisten seksielämästä. Aikakauden viktoriaaniselle ilmapiirille nämä rohkean eroottiset kuvat olivat kuitenkin liikaa.

Länsimaalaiset saattoivat myös saada valheellisen kuvan japanilaisten seksuaalisesta myötämielisyydestä inhimillisen erehdyksen takia. Koillisväylän löytäjä A. E. Nordenskiöld kuvasi matkakertomuksessaan *geishoja*, jotka olivat myyneet itsensä ravintolan isännälle eläen sen jälkeen tavalla, joka eurooppalaisen siveysmitan mukaan ei ollut kehuttavaa. Todellisudessa Nordenskiöldin kuvaamat ”geishat” olivat prostituoituja.

Käsitys *geishojen* seksintäyteisestä elämästä elää nykypäivänäkin. Entinen *geisha* **Iwasaki Mineko**, jota amerikkalainen **Arthur Golden** haastatteli menestysromaaniansa *Geishan muistelmät* (1997) varten, onkin todennut, että *geishojen* luo tultiin kauneuden, taiteen ja keskustelun, ei seksin, tähden.

Vuosisadan vaihteessa Japani-kuvaajien joukossa oli kuitenkin myös niitä kirjoittajia, jotka tietoisesti pyrkivät rikkomaan maahan liitettyjä stereotypioita. Suurin osa heistä oli naiskirjoittajia, jotka olivat eläneet Japanissa pitempiä aikoja. Kuitenkin nämä pyrkimykset perinteisen kuvan särkemisestä epäonnistuivat ja eksoottisen *geisha*-kuvan rinnalle tuli käsite alistetusta japanittaresta.

Seuraava Japani-kuvaa merkittävästi muokannut tapahtuma oli Venäjän ja Japanin välinen sota vuosina 1904–1905. 1800-luvun lopulla molempien kiinnostus oli kiinnittynyt Itä-Aasiaan. Lisäksi Saksan, Ranskan ja Venäjän muodostama Kolmiliitto oli ollut osallisena Kiinan ja Japanin välisen sodan rauhanneuvotteluissa, mikä esti Japania saamasta kaikkea haluamaansa. Niinpä ei ollut yllättävää, että välit kiristyivät Venäjän ja Japanin välillä. Japani aloitti sodan kahdeksas helmikuuta 1904 yllätyshyökkäyksellä.

Alusta alkaen maailman lehdistö oli Japanin puolella. Osaltaan tämä johtui Japanin koko sodan kestäneestä propagandakampanjasta, jonka tarkoituksena oli säilyttää maan kasvat erityisesti anglosaksisissa maissa. Japanin voitettua sodan vuonna 1905 enemmistö länsimaalaisista tuki yhä Japania, mutta Yhdysvalloissa asenne maata kohtaan viileni ja maassa puhuttiin yleisesti ”keltaisesta vaarasta”, jolla tarkoitettiin Pohjois-Amerikkaan muuttaneita aasialaisia siirtolaisia.

Toisaalta myös Manner-Eurooppa jakaantui kahtia. Valtaapitävien tuki oli hävinneen Venäjän puolella, mutta esimerkiksi sosialistit halusivat pysyä puolueettomina tai tukea Japania. Kuitenkin sodan lopputulos nähtiin läntisen maailman imperialismin ja maailmanherruuden lopun alkuna. Japani tunnustettiin nyt virallisesti suurvaltojen joukkoon kuuluvaksi. Tulevina vuosikymmeninä lähes koko läntinen maailma kääntyi Japania vastaan, kun se jatkoi ekspansiivista politiikkaansa ja muuttui itse enenevässä määrin länsimaalaisvastaiseksi.

Nykyään käsitykset Japanista ja sen kansalaisista kiteytyvät usein ajatukseen Aasian johtavasta talousmahdistä, jolla on myös perinteinen eksoot-

tinen puolensa. Viihdeteollisuus on viime vuosina käyttänyt hyväkseen vanhaa japanilaista tarinaperinnettä sekä pinttyneitä mielikuviamme kuvatesaan japanilaista todellisuutta. Toisaalta tiedotusvälineet kertovat jenin vahvistuvan Yhdysvaltain dollariin nähden. Vaikka osa mielikuvista Japaniin liittyen onkin totta, on silti vaikeaa muuttaa niitä virheellisiä kuvitelmia urheista *samuraista* ja viattoman viettelevistä *geishoista*.

LÄHTEET

- Cd-Facta 2004   Cd-Facta 2004. Suomenkielinen tietosanakirja. WSOY Tietosanakirjatoimitus 2003. (Cd-Rom)
- Fält 1982a   Fält, Olavi K., *Eksotismista realismiin. Perinteinen Japanin-kuva Suomessa 1930-luvun murroksessa*. Pohjois-Suomen historiallinen yhdistys ry., Rovaniemi 1982.
- Fält 1982b   Fält, Olavi K., *Japani länsimaisessa kirjallisessa tiedou-
dessa ennen Japanin avautumista 1854*. Pohjois-Suomen historiallinen yhdistys ry., Rovaniemi 1982.
- Hearn 1991   Hearn, Lafcadio. *Kwaidan*. Suomentanut Kai Niemi-
nen. Love kirjjat, Helsinki 1991.
- Konttinen–Jalagin (toim.) 2004   Konttinen, Annamari; Jalagin, Seija. *Japanilainen
nainen. Kuvissa ja kuvien takana*. Vastapaino, Tampere
2004.
- Smith 1995   Smith, Richard Gordon, *Ancient Tales & Folklore of
Japan*. Senate, London 1995.